

5. mednarodni kongres dialektologov in geolingvistov (Braga 4.– 8. 9. 2006)

Tjaša Jakop

IZVLEČEK: Prispevek je poročilo o 5. mednarodnem kongresu dialektologov in geolingvistov, ki je potekal od 4. do 8. septembra 2006 v Bragi na Portugalskem in se ga je udeležilo 65 jezikoslovcev in dialektologov. Predstavljenih je več referatov in sam potek tega petdnevnega srečanja.

5th International Congress of Dialectologists and Geolinguists (Braga 4.– 8. 9. 2006)

ABSTRACT: This article reports on the 5th International Congress of Dialectologists and Geolinguists, which took place from 4 to 8 September 2006 in Braga, Portugal. Sixty-five linguists and dialectologists participated in the congress. The article presents some of the papers that met with a broad response as well as the course of this 5-day event.

V tednu med 4. in 8. septembrom 2006 je v organizaciji univerze Minho v Bragi na Portugalskem potekal 5. mednarodni kongres dialektologov in geolingvistov (*5th International Congress of Dialectologists and Geolinguists*).¹ Zaradi slabe obveščeniosti se ga je udeležilo 65 jezikoslovcev (v primerjavi s prejšnjim, 4. kongresom, se je število sodelujočih zmanjšalo skoraj za polovico) in predstavilo 70 referatov ter izvedlo 7 plenarnih predavanj.

Zaradi slabše organizacije smo informacije in program kongresa nekateri dobili le tri dni pred dejanskim pričetkom kongresa, večina pa šele na prvi dan kongresa samega. Program se je spreminjal iz dneva v dan, celo iz ure v uro, zato je bil marsikdo razočaran, ker je nehote zgrešil kakšno predavanje, ki bi ga sicer zanimalo. Zbornika povzetkov se ni dalo dobiti, čeprav nam je bil na začetku srečanja obljubljen. Rečeno nam je bilo, naj nikar ne upamo na objavo referatov; zbornika prispevkov s te konference namreč ne bo, ker je finančna situacija na Portugalskem taka, da za humanistične vede, sploh pa za jezikoslovje, denarja ni.

Ker je bil to prvi kongres Mednarodnega društva dialektologov in geolingvistov (*International Society for Dialectology and Geolinguistics* – SIDG) na Iberškem polotoku, je veliko predavanj vključevalo geolingvistično podobo Portugalske

¹ (http://www2.ilch.uminho.pt/eventos/VCongress_SIDG/)

in Španije. Uradni jeziki na konferenci so bili nemščina, francoščina, angleščina, ruščina, španščina, italijanščina in portugalščina, kar nenazadnje izkazuje tudi izredno mednarodno odprtost konference in pestrost sodelujočih.

Kongres je otvoril organizator Brian F. Head z gostujoče univerze v Bragi. Njegovo uvodno plenarno predavanje *Linguistic profile of Portugal* nam je podrobno osvetlilo jezikovno situacijo in narečno podobo Portugalske in spremembe v njenem geolingvističnem profilu. Predavanja so potekala v dveh vzporednih sekcijah, ki nista bili tematsko opredeljeni. Plenarna predavanja so tako imela največ poslušalcev: drugi dan sta imela plenarno predavanje Španca Xosé Lluis García Arias (*De la dialectología a la llingua nel Dominiu Llingüísticu Astur*) in Isaac Estraviz (*Normativizaçom e Política Linguística no Português da Galiza*), prvi o narečju Asturije na severozahodu in drugi o standardizaciji narečja Galicije na skrajnem jugozahodu Španije. Tretji dan sta nastopila Romun Nicolae Saramandu z univerze v Bukarešti (*L'atlas linguistique roumain par regions*) ter António Bárbolo Alves in Adelina Maria Carreiro Moura z univerze Minho v Bragi (*Dialecto, co-dialecto, idioma, língua: notas sobre o percurso do mirandês nos últimos cem anos*), četrti dan pa sinolog Wolfgang Behr z univerze v Frankfurtu (*Listening to the black sheep in the flock: Jin dialect morphology and the typologies of Sinitic*) in Španec Antonio Viudas Camrasa, o govoru v Ekstremaduri na skrajnem zahodu Španije, na meji s Portugalsko (*Una lengua minoritaria en Extremadura: la fala de Val de Xálima*).²

Slovenska narečja so obravnavale: Mihaela Koletnik z univerze v Mariboru, Tjaša Jakop z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in zamejska Slovenka Herta Maurer-Lausegger z univerze v Celovcu. Prva nas je seznanila s prekmursko lončarsko terminologijo v povezavi z najpomembnejšimi lončarskimi opravili (*Terminologie des Töpferhandwerks aus dem Übermurgebiet/Prekmurje*), druga je z geolingvistično metodo predstavila vpliv števila na samostalnike srednjega spola v slovenskih narečjih, pojav ter razširjenost maskulinizacije in feminizacije (*The Influence of the Grammatical Category of Number on Neuter Nouns in Slovene Dialects*), tretja pa nas je seznanila s tehnikami, prednostmi in novostmi avdiovizionalne dialektologije (*Different Methods of Filming Dialect in Audiovisual Dialectology*).

Kot edini predstavnik zahodnih Slovanov je nastopil Stefan Warchoł z univerze v Łowiczu na Poljskem s prispevkom *L'importance des recherches de Jakobson sur l'"essence de la langue" à la lumière des patois mixtes et transitoires de la région frontalière polono-ukrainienne*, ki nam je podrobneje opisal situacijo na jezikovno mešanem območju na poljsko-ukrajinski meji.

Po pričakovanjih so bili domačini skoraj najštevilčnejši (7): z univerze Minho v Bragi sam organizator Brian Head, António Bárbolo Alves in Adelina Maria Carreiro Moura, z univerze v Lizboni pa Amália Andrade (*The emergence of a sandhi process in standard Portuguese: dialectal evidence*), Maria Lobo (*Inflected gerunds of Portuguese dialects: geographical distribution and morpho-syntactic properties*), Ernestina Carrilho (*Expletives beyond the subject in European Portuguese dialects*) in Alexandre Frey Pinto de Almeida (*Condições neuropsicolingüí-*

² (<http://idd004q0.eresmas.net/>)

stias para estabilização das diferenças de prúnica). Zanimiva je bila predstavitev projekta o portugalskem narečnem korpusu, ki sta ga v članku *CORDIAL-SIN, a syntax-oriented dialectal corpus for European Portuguese* obravnavali Ernestina Carrilho in Maria Lobo.

Številčno najmočnejši so bili predstavniki z daljnega vzhoda – Japonske (kar 9 raziskovalcev). Najodmevnejše je bilo predavanje o izdelavi elektronskega narečnega slovarja, katerega nastanek so v prispevku *Making Multimedia Dialect Dictionary as a Database with Indexes and Cross-references* obravnavali Motoei Sawaki, Chitsuko Fukushima in Yumi Nakajima. Fumio Inoue, profesor sociolingvistike na univerzi Meikai na Japonskem, je govoril o hitrosti širjenja japonskih narečij (*Speed of geographical diffusion of Japanese dialects*), Shin Abe z avtonomne univerze v Madridu pa o nezavedanju narečnosti na izoliranih japonskih otokih Bonin, na podlagi rezultatov vprašalnika, ki ga je leta 2000 reševalo 88 srednješolcev (*"There is no dialect here": The dialect unawareness resulted from the dialect-contact in isolated islands in Japan*).

Na japonščino se je navezovalo tudi predavanje Nemca Patricka Heinricha (z univerze v Essnu) o jezikovni revitalizaciji ogroženega japonskega narečja Okinawa na otočju Rjuku na jugu Japonske (*Language endangerment and language revitalization in the Ryukyu Islands*). Druga referentka iz Nemčije, Isabel A. Knoerrich, je imela zanimivo sociolingvistično predavanje, polno primerov rabe iz jezikovno mešanih okolij na stiku španščine in arabščine ter španščine in angleščine (*The linguistic varieties in Ceuta, Melilla and Gibraltar and their code-switching processes*).

Precej močna je bila tudi delegacija iz Litve in Latvije. Z univerze Vilnius v Litvi so prišli štirje referenti: Genovaite Kaciuskiene je govorila o izsledkih narečnih raziskav v pokrajini Panevezis na severu Litve (*Research of the North Panevezys Region dialect of Lithuania*), Ineta Kurzemniece in Danguole Mikuleniene sta geolingvistično predstavili leksiko baltskih jezikov (*Das Gemeinsame und Unterschiedliche in der Lexik der Baltischen Sprachen im Geolinguistischen Asspekt*), Nemeč Klaus Geyer pa se je v članku *Syntaktischer Sprachwandel im Dialekt: Konstruktionsübernahme oder Reanalyse?* ukvarjal s skladnjo narečja na nemškem vzhodu, s poudarkom na rabi predlogov in predložnih zvez.

Organizator prejšnjega srečanja in raziskovalni vodja Inštituta za letonski jezik na Letonski univerzi v Rigi, Agris Timuška, je obravnaval gradivo iz svoje knjige *Letonski narečni slovar primer* v članku *The Prospectus: a newcomer in Latvian dialectal lexicography*. Na simpozij je kot urednik prinesel tudi še svež zbornik prejšnjega kongresa, ki je leta 2003 potekal v Rigi. Anna Stafecka je prikazala sociolingvistično situacijo letonščine v Sibiriji (*Latvian in Siberia: present and perspectives*), Irina Dimante pa je predavala o jezikih v stiku na področju Latvije (*Languages in Latvia: contacts and interference*).

Irska referenta Ailbhe Ó Corráin z univerze v Ulsterju in Seosamh Watson z univerze v Dublinu sta kot specialista za keltske jezike pripravila izredno poučni predavanji: prvi je govoril o glagolskem vidu v irskem in keltskem jeziku (*On the Expression of the Progressive and other Verbal Aspects in Irish and Celtic*), drugi

pa o narečni terminologiji za 'konja' in 'kravo' v sodobnih keltskih jezikih (*Terms for 'horse', 'cow', etc in a branch of the modern Celtic languages*).

Nacionalne jezikovne atlase so v svojih predavanjih obravnavali Romuni, Baski, Japonci in Brazilci. Najnaprednejši je *Romanian Online Dialect Atlas*, ki je prenesen v elektronsko obliko dostopen na spletni strani <http://www.yorku.ca/vpaweb/romanian/> in so ga v referatu *Defining User Access to the Romanian Online Dialect Atlas* predstavili Sheila M. Embleton, Dorin Uritescu in Eric S. Wheeler.

Zelo nazorno so svoje ideje in sam atlas predstavili Baski: Gotzon Aurrekoetxea in Jose Luis Ormaetxea sta v prispevku *El proyecto del Atlas Socio-geolingüístico Vasco* govorila o geografski in sociolingvistični plati atlasa, o raziskovalnih točkah (ki jih je 100), vprašalnici (ki vsebuje 202 vprašanja iz morfologije, skladnje in leksike), informatorjih (3 generacije, samo moški), metodologiji zbiranja gradiva (minidisk, kamera), pripravi baze podatkov itd. Xarles Videgain je podrobno in izredno doživeto komentiral karto iz tega atlasa 'metulj' (*La carte 'papillon/butterfly': données et limites de l'atlas linguistique du Pays Basque*), za katerega najdemo v baskovskih narečjih kar 15 različnih leksemov. S katalonščino se je ukvarjala Maria-Pilar Perea iz Barcelone v referatih *De-dialectalization or dialectal death. The case of the Catalan subdialect spoken in the Costa Brava in Dialectal surveys: a critical review of certain methodological aspects* (slednji v soavtorstvu z Gotzonom Aurrekoetxeo).

Japonec Ebata Yoshio je predstavil zanimiv individualni projekt: vsako dekada je namreč izdal po en lingvistični atlas, za katerega gradivo je zbral sam, bodisi na terenu ali po (elektronski) pošti in ga opisal v članku z naslovom *The new method and findings of the Geolinguistics, using the every decade linguistic atlases, "It will be fine tomorrow"*. O brazilskem atlasu in njegovi leksikalni strani je predavala Maria do Socorro Silva de Aragão z univerze v Ceari v Braziliji (*Atlas lingüísticos brasileiros: itens lexicais parassinônimos*).

Iz Brazilije sta v Bragi predavala še Michael Ferreira in Maria Elias Soares: prvi o novejših spremembah v izgovorjavi brazilske portugalsčine (*Recent changes in the geographic distribution of major differences in pronunciation in Brazilian Portuguese*), druga o rabi pogojnega načina v govoru regije Ceara na severovzhodni obali Brazilije (*O uso do modo subjuntivo na fala cearense*), iz Združenih držav pa Michael D. Linn s člankom *Ethnic Influences on the English Dialect of Northern Minnesota* in John Froebel-Parker s člankom s sociolingvistično problematiko *Language interference and problems of migrant speakers of Spanish in learning American English*.

V računalniškem kartografiranju in vizualnem prikazu narečnega gradiva daleč prednjačijo Nizozemci. Raziskovalna skupina z univerze v Nijmegenu (Folkert de Vriend, Joep Kruijsen in Jos Swanenberg) je v referatu *The geo-browser as cartographic tool in dialectology* predstavila razvoj orodja za kartografiranje podatkovne baze nizozemskih in flamskih narečnih slovarjev WBD (*Woordenboek van de Brabantse Dialecten*) in WLD (*Woordenboek van de Limburgse Dialecten*), ki je eden od ciljev projekta *D-Square* (www.ru.nl/dialect/d2). Uporaba geo-brskalnika, kot je *Google Earth*, omogoča precej enostavno kombiniranje različnih virov na enem vmesniku (npr. zgodovinske karte, ostale podatke iz narečnih slovarjev itd.).

Kljub začetni zmešnjavi in neorganiziranosti se je kongres končal v prijetnem vzdušju – s četrtkovo popoldansko eksurzijo v Guimarães. Ogledali smo si tamkajšnji muzej (Museu de Alberto Sampaio) in arheološki muzej na prostem (Citânia de Briteiros). Dan smo zaključili s poslovilno večerjo v restavraciji v Bragi, kjer nas je že na vratih pričakala ruska dobrodošlica v obliki hlebca in soli, pa tudi kulturni program so pripravili priseljenci iz Rusije in Ukrajine, na povabilo organizatorjeve žene Larisse Semenovne-Head, ki je tudi sama Rusinja po rodu. Proti koncu so se ojunčili tudi posamezni udeleženci kongresa: Italijan je npr. zapel *O sole mio*, Irca irsko ljudsko, Japonec japonsko itd.

V petek je bilo še kratko informativno srečanje predstavnikov za Evropski lingvistični atlas (Atlas Linguarum Europae – *ALE*) in zasedanje Mednarodnega društva dialektologov in geolingvistov (*International Society for Dialectology and Geolinguistics* – *SIDG*), ki je sprejelo kar nekaj novih članov. Brago smo zapustili polni novih informacij o dosežkih (geo)lingvistične stroke, stkali veliko novih poznanstev in navezali stike, ki jih bomo negovali tudi vnaprej. Dogovarjali smo se tudi o možnih gostiteljih naslednjega kongresa, ki bo čez tri leta; po vsej verjetnosti bo to Slovenija.

Lingvogeografski prikaz feminizacije samostalnikov srednjega spola v slovenskih narečjih.

Tjaša Jakop, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Novi trg 2, 1000 Ljubljana

E-pošta: Jakop@zrc-sazu.si